

Allerzielenconcert 2021: Contrasten

Dirigent

Tom Suters

Uitvoerenden

projectkoor Lux Aeterna

strijkkwartet Valkenswaards Kamerorkest

Rob van Heck – piano

Axel Wenstedt – orgel

Leon Steuns - saxofoon

Deel I

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Het is geen sinecure een Beethoven programma samen te stellen dat recht doet aan zijn enorme nalatenschap en invloed op de westerse klassieke muziek. Centraal staat vanavond zijn 3e pianosonate uit 1796, de laatste van de drie aan Haydn opgedragen sonates. De vier delen worden afgewisseld door vier "Kyries" van Beethoven, zijn leraar Johann Georg Albrechtsberger en zijn collega Gottlob Benedict Bierey.

Beethoven: Für Elise, Bagatelle 25 a-kl, WoO 59

Dit misschien wel allerbekendste pianostukje (bagatelle) van Beethoven werd geschreven rond 1810 maar werd pas in 1865 ontdekt. Beethoven schreef dit soort werkjes voor leerlingen uit de adel op wie hij verliefd was in de hoop op een huwelijk. Saillant detail is dat we nog steeds niet weten wie Elise nu eigenlijk was!

Johann Georg Albrechtsberger (1736-1809): Kyrie uit mis in D,

Beethoven vestigde zich in Wenen in 1792, één jaar na de dood van de Mozart. Als 22 jarige beginnend componist nam hij daarom lessen bij de inmiddels 60 jarige Haydn. Op persoonlijk en muzikaal vlak boterde het echter niet echt tussen hen. Teleurgesteld verruilde Beethoven Haydn daarom voor de vermaarde muziektheoreticus Albrechtsberger. Diens eigen composities zoals deze mis zijn zeker staaltjes van vakmanschap maar missen de elegantie en genialiteit van een Mozart of Haydn of de zeggingskracht van Beethoven.

Beethoven: Kyrie dubbelfuga in F, Hess-246,

Beethoven schreef als leerling van Albrechtsberger fuga's op thema's van zijn leraar. Van deze oefeningen werden later schetsen teruggevonden en in 1957 gepubliceerd door Willi Hess waaronder ook deze dubbelfuga. De naam Kyrie-fuga ontstond omdat de 2 thema's in de verte lijken op de Kyrie dubbelfuga uit het Requiem van de door Beethoven zeer bewonderde Mozart. We horen een soms nog wat moeizaam experimenterende Beethoven. Albrechtsberger schijnt dan ook gezegd te hebben dat hij niet verwachtte dat Beethoven "ooit iets van betekenis zou componeren". De rest is geschiedenis

Beethoven: Kyrie uit mis in C, op. 86

Deze mis uit 1807 was besteld door prins Esterhazy, jarenlang de werkgever van Haydn wiens meer behoudende stijl in het Kyrie nog duidelijk te horen is. De overige delen verraden echter al Beethovens eigen vernieuwende ideeën. De opdrachtgever liet dan ook na afloop van de première zijn misnoegen duidelijk blijken. Pas helemaal op het eind van zijn leven zou Beethoven met zijn Missa Solemnis zijn eigen overdonderende geloofsbelijdenis componeren.

Kyrie - Gottlieb Benedict Bierey (1772-1840)

Al tijdens zijn leven was het langzame eerste deel uit Beethovens pianosonate nr. 14, een regelrechte 'hit'. Zelf verwonderde Beethoven zich over de populariteit van deze 'Mondscheinsonate' omdat naar eigen zeggen "ich doch bestimmt viel besseres geschrieben habe". Als eerbetoon aan Beethoven schreef zijn tijdgenoot en collega Bierey een bewerking voor koor en orkest op de tekst 'Kyrie eleison'. U hoort vandaag een versie voor koor en piano.

Deel II

Ola Gjeilo (1978*)

De Noorse pianist en componist Ola Gjeilo schrijft veel voor koor in een mix van oude polyfone stijlen en hedendaagse pop, gospel en jazz met fraaie melodieën en verrassende ritmes en harmonieën.

Ubi Caritas - Ola Gjeilo (1978*)

Een vierstemmige bewerking van de oorspronkelijke Gregoriaanse melodie waarin God vergeleken wordt met de liefde tussen mensen.

Ubi caritas et amor Deus ibi est	waar zorg en liefde is daar is God
Congregavit nos in unum	hij heeft ons bijeengebracht in
Christi Amor	Christus' liefde
Exultemus et in ipso jucundemur	laten wij juichen en hem bejubelen
Timeamus et amemus	laten wij de levende God vrezen en
Deum vivum	liefhebben
Et ex corde diligamus nos sincero	en oprecht zorgdragen voor elkaar
Amen	Amen

Northern Lights - Ola Gjeilo (1978*)

Vanuit zijn Noorse afkomst verklankt Gjeilo de 'angstaanjagende schoonheid' van het noorderlicht op een tekst uit het hooglied van koning Salomon over het dubbelzinnige vrouwelijke mysterie.

pulchra es, amica mea	je bent mooi, mijn geliefde
suavis et decora sicut Jerusalem	zoet en bevallig als Jerusalem
terribilis ut castrorum acies	angstaanjagend als een leger
ordinata	in slagorde
averte oculos tuos a me	keer uw ogen van mij af
quia ipsi me avolare fecerunt	want zij doen mij slechts vluchten

The Ground - Ola Gjeilo

The Ground is een bewerking van het Sanctus en Agnus Dei uit zijn Sunrise Mass. Het verklankt het gevoel van 'thuiskomen' op aarde.

Deel III

Elegischer Gesang op. 118 - , Beethoven

Deze grafrede van een onbekende tekstdichter zette Beethoven op muziek als blijk van medeleven en vriendschap voor zijn goede vriend en "sponsor" Johann Baptiste Pasqualati bij het overlijden van diens vrouw.

Sanft wie du lebtest	zo zachtaardig als je leefde
hast du vollendet	zo ben je ook gestorven
zu heilig fur den Schmerz!	Te heilig om pijn te moeten lijden!
Kein Auge wein' ob des	Laat geen oog een traan verspillen
himmlischen Geistes Heimkehr	bij thuiskomst van jouw geest bij God.

Ola Gjeilo: Evening Prayer

In dit gebed van St. Augustinus (354-430) vraagt hij God om onze zorgen bij het slapen gaan van ons over te nemen. Gjeilo toont zijn liefde voor jazz en gospel in fraaie harmonische wendingen waarbij het koor begeleid wordt door de piano en een improvisatie op saxofoon.

Watch O Lord with those who
wake or watch or weep tonight
And give your angels charge
Over those who sleep

O Heer wil waken met hen die
vannacht niet slapen van verdriet
en laat uw engelen waken
over hen die slapen.

Tend your sick ones
O Lord Jesus Christ
Rest your weary ones
Bless your dying ones
Soothe your suffering ones
Pity your afflicted ones
Shield your joyous ones
And all for your love's sake.

zorg voor uw zieken
O Heer Jesus
geef rust aan de verontrusten
zegen de stervenden
troost hen die lijden
heb medelijden met de gekwelden
bescherm de blijmoedigen
Alles uit liefde voor ons

Amen

Amen